

КОГНІТИВНА ПСИХОЛОГІЯ

Уявлення про поняття «кохання» молодих жінок і чоловіків

Яворовська Любов Миколаївна*кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної психології**Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна**майдан Свободи 6, Харків, 61022**e-mail: liubov.iavorovska@gmail.com***Баліцька Анастасія Романівна***бакалавр психології Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна**майдан Свободи 6, Харків, 61022**e-mail: nastazi2324@gmail.com*

У статті представлені результати емпіричного дослідження, присвяченого вивченню особливостей уявлень про поняття кохання у молодих жінок і чоловіків. Вибірку дослідження склали 63 людини віком від 18 до 22. Проведене дослідження дозволило виявити різницю в уявленнях одружених і неодружених чоловіків про кохання, а також встановити зв'язок між когнітивним та мотиваційним компонентами у чоловіків та жінок, що знаходяться у шлюбі. Отримані результати мають теоретичний інтерес і практичну значущість для проведення подальших досліджень почуття кохання в психотерапевтичних практиках, для побудови різноманітних психологічних тренінгів.

Ключові слова: кохання; шлюб; стосунки; уявлення про кохання; пристрасть.

Актуальність та постановка проблеми у загальному вигляді. Через багатогранність почуття кохання кожна людина розуміє під цим почуттям різне через особливості свого сприйняття, тому актуальність вивчення обумовлена зростаючим інтересом розуміння глибинних основ людської культури кохання у жінок і чоловіків, що вже знаходяться у шлюбі та жінок і чоловіків, які ще не перебувають у шлюбі.

Серед зарубіжних дослідників вивчали поняття «кохання» А. Адлер, Г. Гегель, Е. Еріксон, Т. Кемпер, А. Маслоу, Р. Мей, Р. Стернберг, З.І.Файнбург, З.Фрейд, Е.Фромм, Х.Шельскі, а серед вітчизняних О.М. Афанасьєв, М.М. Бахтін, Л.С. Виготський, О.І. Герцен, А.Я. Гозман, М.О. Добролюбова, А.В. Петровський, М.Т. Кузнєцов, П.А. Лавров, О.Ф. Лосєв, В.М. Мясіщєв, В.С. Солов'єв та інші.

Незважаючи на загальні джерела соціокультурного походження (міфи, книги, ЗМІ) загального поняття кохання немає. Популярний синонім до «кохання» - гармонійні міжособистісні стосунки, а само кохання має такі рівні впливу: фізичний, духовний, психічний, особистісний і соціальний.

Виклад основного матеріалу. Перший, хто задався метою зробити типологію кохання був Т.Кемпер в рамках соціально-інтерактивної теорії емоцій (Реан, 2017). В будь-яких взаєминах (не тільки міжособистісних, а й тих, суб'єктами яких виступають цілі соціальні системи, наприклад держави). Р. Стенберг (1994) у своїй теорії стверджував, що під коханням розуміється поєднання трьох компонентів, які представлені в вигляді вершин трикутника:

- на вершині – інтимність (почуття близькості, взаємної прив'язаності);
- ліва вершина у основі – пристрасть (мотиваційні джерела збудження);
- у правій вершині у основі – рішення чи обов'язок (рішення кохати людину і обов'язок оберігати це кохання).

Тема кохання була порушена також у класичному психоаналізі З. Фрейда (2016), який вважав, що кохання чоловіка і жінки має два джерела – сексуальне і еротичне, а кохання, насамперед сексуальне, є основою людської культури.

Є. Бершід вважала (Куліков, 2012), що кохання – це інтимне, інтенсивне, відносно стабільне почуття суб'єкта, пов'язане з сексуальними потягами. Воно відчувається як особливий стан, який може стати мотивацією поведінки по відношенню до суб'єкта кохання.

Кохання, за поглядами О.М. Афанасьєва, – як особливий стан ейфорії, що пов'язаний з ілюзією, пошук свого щастя в парі з партнером, який наділений тими психічними властивостями, в яких людина відчуває потребу (Куліков, 2012).

А.В. Петровський (1991) вважав, що кохання – це почуття, що обумовлені фізично (сексуальні потреби) і особистісно (самовдосконалення), а прояв кохання – це прагнення бути представленим особистісно-значущими рисами, прагнення викликати любов до себе.

У своїх працях А. Адлер (Реан, 2017) окремо розглядав питання кохання та шлюбу, і підкреслював, що дитина змалечку знаходиться у атмосфері відносин кохання та шлюбу батьків, тому він поступово готується до того, щоб зайняти

свою позицію щодо кохання і обрати свій напрям. Дослідження І.В. Пермінової (2017) взаємозв'язків мотивації шлюбу і задоволеності подружжя своїми відносинами показало, що найбільш вдалим при вступі в шлюб виявилось поєднання мотивів кохання і духовної єдності. Є.Г. Ейдемільер (2008) і В.В. Юстицькіс (2008) розглядають емоційні стосунки симпатії як цементуючу силу в сімейних відносинах. Уявлення подружжя про кохання відіграють важливу роль в задоволеності шлюбом і життям в цілому.

Кохання – це форма людської близькості, яка обумовлена сексуальними, соціальними та особистісно-значущими потребами, які змінюються протягом життя (Hendrick, 1997). Ідеальне кохання потребує від суб'єктів кохання взаємних почуттів та гармонійного поєднання особистісних рис та потреб. Формування уявлення про кохання починається з дитинства і змінюється під впливом соціокультурних стереотипів, але головну роль відіграє особистісний розвиток і власний досвід. Кохання є не просто подією, а процесом, що розвивається, вдосконалюється і ґрунтується на соціальних поглядах та системі переконань кожного індивіда (Сотникова, 2018).

Кохання має культурно-історичну природу та являє собою вищу форму людської близькості, яка забезпечує оптимальні психологічні умови для особистісного розвитку й самореалізації кожного з партнерів. Кохання - це інтенсивне, напружене і відносно стійке почуття, фізично обумовлене сексуальними потребами, що виражається в прагненні бути з максимальною повнотою представленим своїми особистісно-значущими рисами в житті іншого так, щоб будити в ньому відповідь прагнення тієї ж інтенсивності, напруженості і стійкості (Макарова та Цветкова, 2014).

Кохання залежить від об'єкта, але для цього необхідно володіння деякими якостями, без яких людина не здатна по справжньому любити. Кохання обумовлене сексуальними і особистісними потребами та потребує ширості почуттів, вірності партнеру. Уявлення подружжя про кохання виконують важливі регулюючі функції в шлюбно-сімейних відносинах, детермінуючи в значній мірі побудову подружніх відносин (Пермінова, 2017). Уявлення про кохання виступають як усвідомлюваний або неусвідомлюваний образ кохання як безпосереднього, інтимного, глибокого почуття, предметом якого є інша людина (Рибалка, 2018).

Уявлення про кохання формується у дитинстві через близьке оточення, і зміст поняття «Кохання» трансформується протягом всього життя. Одним з найважливіших факторів впливу на формування різних видів кохання – це потреби у різні вікові

періоди людини (Еріксон, 1996). На формування уявлення про кохання впливають соціальні установки, стереотипи та образ взаємин між батьками.

Чоловіки частіше жінок будують любовні стосунки з жінками за прикладом відносин між батьком і матір'ю та їх рольових розподілів (Hendrick, 1997). Образи кохання і сім'ї формуються ще в дитинстві, а в дорослому віці є ці образи переносяться на взаємини з партнером (Sternberg, 1994). Уявлення про кохання у жінок формується під впливом засобів масової інформації, кінофільмів, книжкових образів тощо.

Мета: дослідити уявлення про кохання у молодих жінок і чоловіків з різним сімейним станом.

Методи та методики дослідження: методика семантичного диференціалу, опитувальник тріада кохання Р. Стенберга, модифікація методики граничних сенсів Д.О. Леонтьєва. Для статистичного аналізу даних ми використали коефіцієнт кореляції Спірмена та непараметричний U-критерій Мана –Уїтні.

Вибірку дослідження склали 63 людини віком від 18 до 22, серед них 32 молоді жінки і 31 молодий чоловік. Всі досліджувані були розподілені на дві групи. Перша - молоді люди, які перебувають у шлюбі (не менше одного року у шлюбі, дітей немає). Друга – контрольна, 32 досліджуваних, які не знаходяться у шлюбі. Серед них є студенти гуманітарних (філологічний, психології, тощо), технічних спеціальностей та факультетів, що мають економічну спрямованість (МЕО і ТБ, економічний).

Результати та їх обговорення. Результати за методикою «Тріада кохання» Р. Стенберга показали, що у неодружених чоловіків пристрась, відданість і близькість виражені інтенсивніше, ніж у жінок, в той час у жінок пристрась на середньому рівні і вище середнього - романтична симпатія. Такі результати у неодружених чоловіків обумовлені станом пошуку любовних відносин, в той час як у жінок близькість може реалізована у постійних любовних відносинах, - такі відносини мають потенціал укріпити всі аспекти кохання у обох партнерів. У одружених чоловіків, на відміну від неодружених, показники за всіма трьома шкалами знаходяться на одному рівні. Ми можемо припустити, що зі вступом у шлюб всі компоненти стали важливими для укріплення взаємин у майбутньому, в той час як у неодружених окремі компоненти задіяні для формування любовних взаємин.

Жінки віддають перевагу сексуальному аспекту у стосунках, але у заміжніх жінок цей аспект виноситься як більш значущий, можливо, через те, що попри значну близькість, сексуальне життя депо втратило яскравість. У незаміжніх жінок цей аспект

має позитивний потенціал і, скоріше, пов'язаний з емоційною складовою, бо всі любовні ресурси

витрачаються на встановлення емоційного зв'язку між партнерами і на взаєморозуміння між ними.

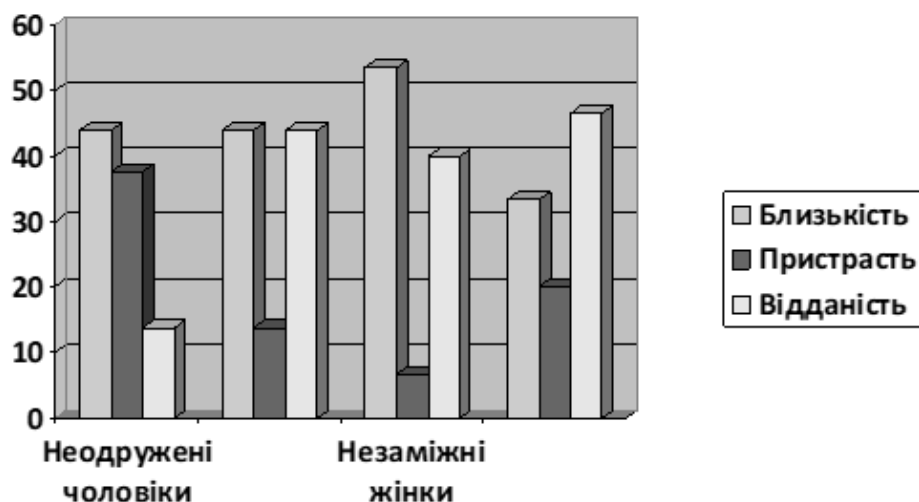

Рисунок 1. Показники за методикою «Тріада кохання» Р. Стернберга.

Більш високі показники близькості у чоловіків та жінок, що перебувають у шлюбі, можуть бути обумовлені тим, що їх стосунки є більш тривалими, офіційно оформленими, а тому показник емоційної близькості, інтимності у них є більш сформованим у стосунках, а тому й має вагомє значення для них. Треба відзначити, що відданість також оцінюється більш високо саме молодими людьми, що знаходяться у шлюбі. Це свідчить про те, що для них більш важливий когнітивний аспект кохання.

У шлюбі жінки на відміну від чоловіків у стосунках очікують демонстрацію пристрасті як демонстрацію

кохання, здатність чоловіка бути підним кохання жінки, довіру і відсутність фізичної зради, а також, як і чоловіки, толерантність до індивідуальності партнера. Чоловіки і жінки розрізняються за ступенем вираженості компонентів кохання.

Для того, щоб проаналізувати відповіді досліджуваних на питання методики граничних сенсів О.М. Леонтєва, ми розподілили увесь масив відповідей на первинні категорії і виокремили наступні семантичні ядра: фізіологічні (статеві) потреби, емоційні потреби, соціальні потреби, саморозвиток.

Таблиця 1. Порівняння середніх значень за методикою граничних сенсів О.М.Леонтєва

Вибірка	Фізіологічні		Емоційні		Соціальні		Саморозвиток	
	Сер. знач.	σ	Сер. знач.	σ	Сер. знач.	σ	Сер. знач.	σ
Заміжні (жінки)	0,27	0,59	1,4	0,99	3,33	1,84	0,27	0,59
Незаміжні (жінки)	0,31	0,48	2,69	2,15	2,81	2,04	0,81	0,98
Загальні (жінки)	0,29	0,53	2,07	1,79	3,07	1,93	0,55	0,85
Одружені (чоловіки)	0,56	0,63	3,94	1,18	1,81	1,11	1,75	1,18
Неодружені (чоловіки)	1	0,73	4,25	0,93	1,69	1,08	1,25	1,13
Загальні (чоловіки)	0,78	0,68	4,1	1,6	1,75	1,1	1,5	1,1

Майже у всіх жінок, що перебувають у шлюбі, і у неодружених чоловіків, домінують соціальні і емоційні аспекти кохання. Фізіологічні аспекти важливі окремим досліджуваним. На наш погляд, це може бути пов'язане з тим, що фізіологічна та емоційна складова були більш важливими у період становлення любовних відносин між партнерами, а зі вступом у шлюб прийшла соціальна відповідальність і бажання соціального розвитку та статусу.

Цікаво, що саморозвиток і соціальний аспекти для одружених чоловіків має високі показники, але показники фізіологічного і емоційного аспектів нижче, в той час як у неодружених зворотна ситуація. Можемо припустити, що соціальний статус підкріплюється зі вступом до шлюбу, що може мотивувати до саморозвитку задля відповідності статусу. Неодружені чоловіки приділяють увагу сексуальному і когнітивному контексту кохання.

У жінок соціальний аспект є головним, в той час як чоловіки віддають перевагу емоційному аспекту і саморозвитку. Такі показники можуть бути обумовленими тим, що чоловіки звертають увагу на очікування і успішність взаємин між партнерами, а жінки більш переймаються соціальним статусом.

Для жінок сімейні цінності є домінуючими і стають мотивацією при утворенні любовних стосунків з чоловіком. Однак чоловіки перш за все цінують екзистенціальні аспекти почуття кохання - воля і життя, але це обумовлено існуючими стереотипами у суспільстві. Чоловіки більш залежні від стану закоханості, ніж жінки, і віддають перевагу емоціям, а жінки у порівнянні з чоловіками більше довіряють своїм партнерам, вони більш відкриті, емпатичні і відповідальні.

Чоловіки від жінок у стосунках очікують індивідуальність у характері, демонстрацію особливостей зовнішності, які будуть створювати привабливий образ не поліпшений сексуальності, відданість загальним життєвим ідеалам і цінностям та почуття власної гідності. Зазначимо, ці результати доводять, що уявлення про кохання у чоловіків і жінок формується під впливом власного

досвіду і таких соціальних аспектів як соціальні стереотипи і засоби масової інформації. Чоловіки і жінки розрізняються за ступенем вираженості компонентів кохання, а спільне для чоловіків і жінок – це повага до індивідуальності партнера.

Результати за методикою «Семантичного диференціалу» Ч. Осгуда. Вибірки жінок і чоловіків мають позитивне уявлення про кохання як про динамічну структуру.

Любовні стосунки у неодружених чоловіків проявляються у створенні благополуччя партнера і залученістю в стосунки. Для неодружених чоловіків, чим сильніше почуття, тим більше кохання цінується. Можна пояснити це тим, що для чоловіків кохання пов'язано із власним всебічним розвитком і зв'язком з партнером на духовному рівні. Одружені чоловіки у справжніх відчуттях черпають особистісні ресурси, які стають мотивацією для досягнень як власних, так і сімейних.

Жінки розглядають кохання як емоційне і мотиваційне явище. Питання інтимності і статеві потяги у заміжних жінок знаходяться у зворотній залежності.

Таблиця 2. Порівняння середніх значень за методикою семантичного диференціалу жінок і чоловіків із різним сімейним станом

Вибірка	О		С		А	
	Сер.Знач.	σ.	Сер.знач.	σ	Сер.знач.	σ
Заміжні (жінки)	14,73	4,37	6,27	4,76	6,13	2,72
Незаміжні (жінки)	12,56	5,28	5,75	3,19	5,44	4,98
Загальні (жінки)	13,61	4,90	6	3,97	5,77	4
Одружені (чоловіки)	7,06	5,98	0,69	5,12	0,94	4,37
Неодружені(чоловіки)	3,56	5,97	0,69	3,24	-0,69	5,61
Загальні(чоловіки)	5,31	5,8	0,69	4,18	0,125	5

Такі результати у чоловіків можуть бути зумовлені тим, що стереотипно кохання розцінюється як винятково гарне почуття, при цьому у чоловіків воно не асоціюється з надзвичайно активною поведінкою та докладанням значних зусиль.

Поняття "Кохання" для жінок за фактором Оцінки має показники значно вищі середнього, що вказує на те, що жінки розглядають поняття "Кохання" як значуще, та наділяють його позитивними рисами. У чоловіків поняття «Кохання» за фактором Оцінки має низькі показники, тобто чоловіки не розглядають поняття «Кохання» як значуще і наділяють більш негативними рисами.

За показниками Сили та Активності жінки мають досить низькі показники, що вказує на те, що жінки розглядають кохання як досить пасивну,

малорухливу структуру, що не потребує значних зусиль та напруження.

З отриманих даних ми можемо також розрахувати семантичну відстань між оцінкою поняття «Кохання» одруженими та неодруженими досліджуваними. Таким чином, семантична відстань між семантичним простором поняття "Кохання" для вибірки жінок, що перебувають у шлюбі та незаміжніх жінок склала 1,207, що є незначним показником і вказує на те, що ці поняття знаходяться досить близько і суттєво не відрізняються. У одружених та неодружених чоловіків семантична відстань показників оцінки поняття «Кохання» дорівнює 2,651, що в два рази відрізняється від значення, що є у жінок. Щодо семантичної відстані між показниками чоловіків і жінок, то він складає 10,177, і це говорить про те, що розуміння поняття цих груп достатньо різні.

Статистичне обчислення результатів досліджуваних ми провели за допомогою коефіцієнта кореляції Спірмена. В групі чоловіків є значущий прями зв'язки мотиваційного компоненту з когнітивним і емоційним компонентами, і між когнітивними компонентами і емоційними компонентами. Зворотній зв'язок фізіологічного компонента з мотиваційним компонентом. В групі жінок фактор Активність корелює з Оцінкою, когнітивним та емоційним компонентами, а Оцінка

корелює з емоційним і мотиваційним компонентами, але, як і у чоловіків, мотиваційний компонент зворотно пов'язаний з фізіологічним компонентом. У всіх досліджуваних групах відданість як когнітивна складова корелює із потребою саморозвитку у рамках кохання.

Щодо статистично значущих відмінностей між вибірками чоловіків і жінок, то ми визначили відмінності за шкалами Оцінка, Сила, Активність, фізіологічних, емоційних, соціальних і саморозвитку.

Таблиця 3. Дані порівняльного аналізу між групами чоловіків і жінок

Шкала	U	Статистична значущість відмінностей
О	843,5	0,001**
С	810	0,001**
А	800	0,001**
Фізіологічні	304	0,003*
Емоційні	123,5	0,001**
Соціальні	705,5	0,003*
Саморозвиток	256,5	0,001**

* - рівень статистичної значущості $p \leq 0.05$

** - рівень статистичної значущості $p \leq 0.01$

Порівняльний аналіз за допомогою U-критерію Мана-Уїтні між групами заміжніх та незаміжніх жінок, показав, що статистично вагомих відмінностей між вибірками за обраними методиками не спостерігається. Це ми пояснюємо тим, що заміжні та незаміжні жінки є представницями однієї вікової категорії та соціального прошарку. Тому, на них впливають одні й ті самі соціальні норми, а також вони схильні мислити відповідно до певних соціальних стереотипів відповідно поняття "Кохання".

Порівняльний аналіз за допомогою U-критерію Мана-Уїтні між групами жінок і чоловіків показав, що є тенденція до значущих відмінностей між даними групами за шкалами Оцінка, Сила, Активність, фізіологічні, емоційні, соціальні і саморозвиток. Заміжні жінки давали відповіді значно частіше такі, що пов'язані із соціальним статусом, потребою у створенні сім'ї, що відповідає їх соціальному статусу. Емоційні потреби значно частіше фігурують у відповідях незаміжніх жінок, та у одружених і неодружених чоловіків. Саморозвиток у контексті кохання називали частіше жінки, що не перебувають у шлюбі, у той час як заміжні жінки не надають цьому значення. Компонент саморозвитку є важливим компонентом кохання як для одружених чоловіків, так і неодружених чоловіків.

Висновки

Уявлення про кохання індивідів, що знаходяться у стосунках, впливають на рівень бажаності та готовності до шлюбу. Шлюб – це один з проявів почуття кохання, але обумовлений соціальними факторами. Психологічна готовність до шлюбу

виникає після гармонійного поєднання у партнерів: фізіологічного, емоційного, духовного та соціальних поглядів.

Заміжні та незаміжні жінки мають близьке розуміння поняття «Кохання», в той час як одружені і неодружені чоловіки по-іншому розуміють поняття «Кохання». Для чоловіків важливою є емоційна складова, а жінки зосереджені на соціальному контексті. Для неодружених жінок найбільше значення відіграє емоційна складова кохання.

У заміжніх жінок домінують соціальні аспекти кохання. У незаміжніх жінок переважають соціальні та емоційні аспекти, в той час як фізіологічні аспекти важливі окремим досліджуваним. Щодо саморозвитку, то цей фактор стає провідним у взаємному бажанні партнерів і вступ до шлюбу не впливає на цей фактор.

Компоненти «близькість», «пристрасть» і «відданість» у всіх досліджуваних присутні та виражені приблизно на однаковому рівні через те, що вони знаходяться в одній віковій категорії. У чоловіків та жінок, що перебувають у шлюбі, уявлення про кохання пов'язано з когнітивним та мотиваційним компонентом, вони керуються розумом. Вони розмежують поняття емоційної інтимності і статеві потяги, їх не цікавить суто фізіологічна складова сексу, вони роблять акцент на емоційній складовій. Для досліджуваних, що не перебувають у шлюбі, статеве життя не відіграє визначної ролі у контексті кохання, а когнітивна складова пов'язана із потребою саморозвитку у рамках кохання. Таким чином, уявлення досліджуваних про «кохання» більшою мірою залежить від статі, ніж наявності шлюбу.

Список посилань

- Екимчик, О.А. (2011). Результаты адаптации методики «Треугольная шкала любви» Р. Стернберга. *Вестник Костромского гос. университета имени Н.А. Некрасова. Серия Педагогика. Психология. Социальная работа. Ювенология. Социокинетика*, 17(4), 216–221.
- Куликов, Л.В. (Ред.). (2009). *Психология личности в трудах отечественных психологов*. Санкт Петербург: Питер. <https://www.twirpx.com/file/121320/>
- Макарова, Е.Ю. & Цветкова, Н.А. (2014). Гендерные особенности представлений о любви в юношеском возрасте. *Журнал Теория и практика общественного развития*, 21, 318-322. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=23049667>
- Перминова, И.В. (2017). Представления о любви и удовлетворенность жизнью и браком супругов. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*, 6. <http://e-koncept.ru/2017/170133.htm>.
- Петровский, А.В. (1991). Трехфакторная модель значимого другого. *Вопросы психологии*, 1, 7-18. <http://www.voppsy.ru/issues/1991/911/911007.htm>
- Реан, А.А. (Ред.). (2017). *Психология личности в трудах зарубежных психологов*. Санкт Петербург: Питер, 286. <https://library.bntu.by/rean-psihiologiya-lichnosti>
- Рибалка, В.В. (2018). Почуття любові – духовна основа гуманістичної психології та педагогіки у працях Г.І. Челпанова, Я. Корчака, В.О. Сухомлинського, І.А. Зязюна, С.Д. Максименка та інших вітчизняних і зарубіжних вчених. Рибалка, В.В., Самодрін, А.П. (Ред.). *Школа – духовний осередок розвитку особистості, місцевої громади та держави*. К.: Талком. http://ipood.com.ua/data/NDR/Psychology/2018_Rybalka.pdf
- Сотникова, А.Ю. (2013). Безответная любовь как причина психологических расстройств у подростков. *Концепт*, 8, 1-8. <http://e-koncept.ru/2013/13164.htm>
- Фрейд, З. (2016). *Психология масс и анализ человеческого «Я»*. М.: Азбука.
- Эйдемиллер, Э.Г. & Юстицкий, В.В. (2008). *Психология и психотерапия семьи*. Санкт Петербург: Питер. https://www.studmed.ru/view/eydemiller-eg-yustickis-v-psihiologiya-i-psihioterapiya-semi_50b47ab3758.html
- Эриксон, Э. (1996). *Детство и общество*. Санкт Петербург: Ленато, АСТ.
- Hendrick, S.S. (1997). Love and Satisfaction. *Satisfaction in close relationships*. New York: Guilford Press, 57–78.
- Sternberg, R. J. (1994). Love is a story. *The General Psychologist*, 30(1), 111.

References

- Ekimchik, O.A. (2011). The results of adaptation of the methodology "Triangular scale of love" by R. Sternberg. *Vestnik Kostromskogo gos. universiteta imeni N.A. Nekrasova. Seriya Pedagogika. Psihologiya. Sotsialnaya rabota. Yuvenologiya. Sotsiokinetika*, 17(4), 216–221.
- Makarova, E.Yu. & Tsvetkova, N.A. (2014). Gender characteristics of ideas about love in adolescence. *Zhurnal Teoriya i praktika obschestvennogo razvitiya*, 21, 318-322. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=23049667>
- Perminova, I.V. (2017). Ideas of love and satisfaction with life and marriage of spouses. *Nauchno-metodicheskiy elektronnyy zhurnal «Koncept»*, 6. <http://e-koncept.ru/2017/170133.htm>.
- Petrovskiy, A.V. (1991). Three-factor model of the significant other. *Voprosy psichologii*, 1, 7-18. <http://www.voppsy.ru/issues/1991/911/911007.htm>
- Rean, A.A. (Red.). (2017). *Personality psychology in the works of foreign psychologists*. Sankt Peterburg: Piter. <https://library.bntu.by/rean-psihiologiya-lichnosti>
- Kulikov, L.V. (Red.). (2009). *Psychology of personality in the works of domestic psychologists*. Sankt Peterburg: Piter. <https://www.twirpx.com/file/121320/>
- Ribalka, V.V. (2018). The feeling of love is the spiritual basis of humanistic psychology and pedagogy in the works of GI Chelpanov, Y. Korchak, VO Sukhomlinsky, IA Zyazyun, SD Maksimenko and other domestic and foreign scientists. Ribalka, V.V., Samodrin, A.P. (Red.). *Shkola – duhovnyi oseredok rozvitku osobistosti, mistsevoyi gromadi ta derzhavi*. K.: Talkom. http://ipood.com.ua/data/NDR/Psychology/2018_Rybalka.pdf
- Sotnikova, A.Yu. (2013). Unrequited love as a cause of psychological disorders in adolescents. *Koncept*, 8, 1-8. <http://e-koncept.ru/2013/13164.htm>
- Freyd, Z. (2016). *Mass psychology and analysis of the human self*. M.: Azbuka.
- Eydemiller, E.G. & Yustitskis, V.V. (2008). *Psychology and psychotherapy family*. Sankt Peterburg: Piter. https://www.studmed.ru/view/eydemiller-eg-yustickis-v-psihiologiya-i-psihioterapiya-semi_50b47ab3758.html
- Erikson, E. (1996). *Childhood and society*. SPb.: Lenato, ACT.
- Hendrick, S.S. (1997). Love and Satisfaction. *Satisfaction in close relationships*. New York: Guilford Press, 57-78.
- Sternberg, R. J. (1994). Love is a story. *The General Psychologist*, 30(1), 111.

Yavorovska Lyubov Mykolayivna

Candidate of Psychological Science, Assistant Professor, Assistant Professor
Department of General Psychology, V.N. Karazin Kharkiv National University
6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022

Balitska Anastasia Romanivna

Bachelor of Psychology, V.N. Karazin Kharkiv National University
6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022

The article presents the results of an empirical study devoted to the study of the peculiarities of the notion in the concept of love in young women and men. The sample consisted of 63 people aged 18 to 22. The study revealed differences in the specifics of the views of married and unmarried men, as well as established a relationship between cognitive and motivational components in married respondents. All married women are dominated by the social aspects of love as opposed to the physiological aspect. In unmarried women, social and emotional aspects predominate, while physiological aspects are important for individual subjects. Regarding self-development, this factor becomes the leading one in the mutual desire of partners and getting

married does not affect this factor. The perceptions of individuals in love relationships affect the level of desirability and readiness for marriage. Marriage is one of the manifestations of feelings of love but influenced by social factors. Psychological readiness for marriage arises after a harmonious combination of partners: physiological, emotional, spiritual and social views. Married and unmarried women have a close understanding of the concept of "Love", while married and unmarried men have a distant understanding of the concept of "Love". For men, the emotional component is important, and women are focused on the social context. For unmarried women, the emotional component of love plays the greatest role. All married women are dominated by the social aspects of love as opposed to the physiological aspect. In unmarried women, social and emotional aspects predominate, while physiological aspects are important for individual subjects. Regarding self-development, this factor becomes the leading one in the mutual desire of partners and marriage does not affect this factor. The components "intimacy", "passion" and "devotion" in all samples are present and expressed at approximately the same level due to the fact that the subjects are in the same age category, and the subjects who are married have no more than one year of married life. In married samples, the idea of love is related to the cognitive and motivational component, they are guided by the mind. They dilute the concepts of emotional intimacy and sexual desire, they are not interested in the purely physiological component of sex, and they emphasize the emotional component. For unmarried samples, sex does not play a significant role in the context of love, and the cognitive component is related to the need for self-development within love. Because the subjects are members of the same social stratum and are in the same age category, they are influenced by similar social norms, and they tend to think according to certain social stereotypes. The obtained results have theoretical interest and practical significance for further research of the feeling of love in psychotherapeutic practices, for the construction of various psychological trainings.

Key words: *love; marriage; relationships; ideas about love; passion.*

Яворовская Любовь Николаевна

*кандидат психологических наук, доцент, доцент кафедры общей психологии
Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина
пл. Свободы, 6, г. Харьков, Украина, 61022*

Балицкая Анастасия Романовна

*бакалавр психологи
Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина
площадь Свободы 6, Харьков, 61022*

В статье представлены результаты эмпирического исследования, посвященного изучению особенностей представлений о понятии любви у молодых женщин и мужчин. Выборку исследования составили 63 человека в возрасте от 18 до 22 лет. Проведенное исследование позволило выявить разницу представлений женатых и неженатых мужчин про любовь, а также установить связь между когнитивным и мотивационным компонентами у мужчин и женщин, которые находятся в браке. Полученные результаты имеют теоретический интерес и практическую значимость для проведения дальнейших исследований чувства любви в психотерапевтических практиках, для построения различных психологических тренингов.

Ключевые слова: *любовь; брак; отношения; представления о любви; страсть.*

Надійшла до редакції 10.11.2020.